

Çeviri Eğitiminde Öğrencilerin Geliştirdiği Öğrenme Stratejileri¹

Gülhanım ÜNSAL

Doç. Dr., Marmara Üniv. Fen Edebiyat Fak. Fransızca Mütercim Ter.

Assoc.Prof.Marmara University Faculty of Arts and Sciences

gulhanimunsal@gmail.com

Öz

Çeviri eğitiminde öğrencilerin geliştirdiği öğrenme stratejilerini araştırmaya yönelik bu çalışmada amaç, öğrencilerin çeviri -öncesi, esnası, sonrası- yaparken en sık kullandıkları öğrenme stratejilerini saptamaktır. Çeviri eğitiminde geliştirdikleri stratejiler üst-bilişsel, bilişsel ve sosyal-duyuşsal düzeyde sınıflandırmaya gayret edilmiştir. Bu çalışma nitel araştırma modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Çalışmada, veri toplama aracı olarak sormaca tekniği kullanılmıştır. 25 öğrenciye uygulanan sormaca formunda yer alan açık uçlu sorular içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2014-2015 akademik yılının bahar yarıyılında, Marmara Üniversitesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Sonuç olarak, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin üst-bilişsel, bilişsel ve sosyal duyuşsal öğrenme stratejilerini çeviri eğitiminde en üst düzeyde kullanamadıkları ortaya çıkmıştır. Ancak dil öğrenimlerini, çeviri eğitimlerini anlamlı hale getirebilmeleri, kendilerine bir hedef belirleyebilmeleri için özellikle bilişsel ve en üst düzeyde bilinç gerektiren üst-bilişsel stratejileri geliştirmeleri gereği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: dil, çeviri, çeviri eğitimi, dil öğretimi, öğrenme stratejileri.

Learning Strategies Developed by Students in Translation Training

Abstract

This study is to examine learning strategies developed by students in translation training and its aim is to determine the most used learning strategies by students when they are translating. It was tried to classify their strategies at the meta-cognitive, cognitive and socio-affective levels. Descriptive survey model was used in this study. Survey technique was used as a data collection tool. Open ended questions were asked to 25 students and were evaluated by analyzing the contents of these questions. As a result, it was concluded that the students study couldn't use meta-cognitive, cognitive and socio-affective learning strategies in translation training at the top level. However, it was emphasised that the students need to develop meta-cognitive strategies which requires especially cognitive and conscience at the highest level to make meaningful their language learning and translation training and to set a target for themselves.

Keywords: language, translation, translation training, language teaching, learning strategies.

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2015 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü, İstanbul, XI. Ulusal Frankofoni Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

1.Giriş

Çeviri eylemini Vardar (2001: 161) “doğal bir dildeki bildirileri kimi kişilerin anlamsal ve işlevsel eşdeğerlik sağlayarak bir başka doğal dile aktarması” olarak tanımlar. O halde, “çeviri dillerarası ve insani niteliğe sahip bir bildiridir” der. Çeviri etkinliğinde amaç, yazılı ya da sözlü bildiriler aracılığıyla ‘bilgi’ aktarımı sağlamak ve aktarımı en az kayıpla anlamsal ve işlevsel eşdeğerlik sağlayarak yapabilmektir. Ancak kaynak dildeki metin erek dile dönüşümü esnasında salt dilsel, ekinse-toplumsal, metin türü ve dil düzeyi gibi nedenlerden dolayı bilgi yitimine uğrayabilir. Bu bakımdan metinlerarası anlamsal ve işlevsel eşdeğerlik sağlamak oldukça zor görünmektedir. Burada çevirmene düşen görev bilgi yitimine sebep olan her bir sorunu çözme becerisi geliştirmektir. Bu yetileri ise dilbilimin verilerinden yararlanarak ve doğru strateji kullanarak geliştirebilir kanısındayız. Öğrenme stratejileri genel anlamıyla bilgiyi en kolay, en kalıcı bir şekilde öğrenmeyi ve bu bilgiyi doğru zamanda ve doğru yerde kullanma becerisi kazanmayı içerir. Bu noktadan hareketle, çalışmamızda öğrencilerin çeviri eğitiminde geliştirdikleri öğrenme stratejilerinin türleri, en sık kullandıkları ve en fazla geliştirmeleri gereken öğrenme stratejilerinin hangileri olduğunu ele alacak ve açıklamaya gayret edeceğiz.

1.1.Öğrenme Stratejileri

Genel olarak strateji “bir başarı için, birbirine bağlı eylemler ve manevralar bütünü” (Le Petit Robert, 1986) ya da “bir amaca varmak için işlemlerin tamamını planlama ve düzenleme sanatı” (De Villers, 1992) olarak tanımlanır. Legendre (1993), öğrenme stratejilerini eğitimde “eğitim durumunda hedeflere en iyi şekilde erişmek için birey tarafından planlanan eğitsel kaynaklar ve işlemler bütünü” olarak tanımlar. Araştırmacılar öğrenme durumunda olan bir bireyde, sırasıyla davranışlar, teknikler, taktikler, planlar, bilinçli ya da bilinçsiz zihinsel işlemler, beceriler ve gözlemlenebilir sorun çözme teknikleri gibi stratejileri belirlemektedirler. Bireylerin düşünme yollarını bulup uygulayabilme, sorun çözebilme, araştırma yapabilme, bilgiyi yaratıcı biçimde kullanabilme, bilgi ve teknoloji üretebilme gibi niteliklere sahip olabilmeleri için öğrenmeyi öğreten öğrenme stratejileri geliştirmeleri gerekir (Özer, 2009: 161). Bazı araştırmacılara göre, öğrenim stratejilerinin özelliği, zihinsel işlev süreci olarak, bilinçsiz görünüşleridir. Bazıları ise, öğrencinin bilgiyi öğrenmek için işlediği bilinçli ve gönüllü bir tarz olarak tanımlar (Cuq & Gruca, 2011: 117). Başka bir özelliği ise, bazılarının -sözlüğe bakma, soru sorma ya da sorun çözme gibi- gözlemlenebilir, bazılarının ise -anadille ya da bilinen başka bir dille karşılaştırma yapma ya da sonuç çıkarma gibi- gözlemlenemez niteliğe sahip oluşudur. Anderson (1999: 80-81) ‘strateji sözcüğünü mantık üzerine kurulu bir uygulama geliştirme kaygısı’ olarak ifade eder. Stratejileri, belirli bir sonuca kendiliğinden varan, dondurulmuş bir araç olan *algoritmik stratejiler* ve sonucu daha rastlantısal, uygulaması nispeten daha kolay çözüm arama taktikleri olan *buluş stratejileri* olarak ikiye ayırır. Öğrenmeyi

öğrenme kapsamında öğrenme stratejileri *yineleme, anlamlandırma, örgütleme, anlamayı izleme ve duyuşsal stratejiler* olarak beş grupta toplanır (Özer, 2009: 161). Oxford (1990: 9) ise, öğrenme stratejilerini “edinim desteği, depolama, geri alma ve bilginin kullanımı için görevlendirilen işleyişler” olarak nitelendirir, doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayırır. Bu sınıflandırmaya göre doğrudan ve dolaylı stratejiler şöyledir:

1. Doğrudan stratejiler

- bellekle ilgili stratejiler
- bilişsel stratejiler
- telafi edici stratejiler

2. Dolaylı stratejiler

- üst-bilişsel stratejiler
- duyuşsal stratejiler
- sosyal stratejiler

Ancak bu şekilde bir ayrımın öğretmenler için zor olacağını düşünen Cyr (1998: 42) söz konusu stratejileri eşleştirmenin daha kullanışlı olacağını düşünerek üç tip öğrenme stratejisi önerir (Korkut, 2004: 45; Tardif, 1992: 43). Bu öğrenme stratejilerini şöyle açıklayabiliriz.

1. Üst-bilişsel (*métacognitive*) stratejiler

Öğrenme süreci üstüne düşünmeyi, dikkati, kendisini destekleyen şartları anlamayı, öğrenme amacıyla etkinliklerini düzenlemeyi, kendi kendini düzeltmeyi ve değerlendirmeyi içeren stratejilerdir (Cyr, 1998: 42).

Üst-bilişsel strateji türü çok büyük bir öneme sahiptir. Çünkü üst-bilişsel yaklaşım olmadan öğrenen öğrenciler temel olarak amaçsız, ilerleyişlerini göremeyen, gelecekteki öğrenmelerine yön veremeyen öğrencilerdir. Bu strateji türü öğrenme gücünü çeken ile çekmeyen öğrencileri birbirinden ayıran bir özellik taşır. Üst-bilişsel strateji, uzmanla acemi arasında ayırıcı bir özelliktir.

2. Bilişsel (*cognitive*) stratejiler

Öğrenci ile öğrendiği ders arasında bir etkileşimi, hedef dilin fiziksel ya da zihinsel kullanımını ve bir sorunu çözmek ya da öğrenmek için özel teknik uygulamayı içeren strateji türüdür. Hedef dili kullanma olanağı bulmak, ezberlemek, not almak, gruplandırmak, gözden geçirmek, sonuç çıkarmak, çıkarsama yapmak, belge araştırmak, çevirmek, karşılaştırma yapmak, açıklama yapmak, geliştirmek, özetlemek gibi stratejiler bu gruba girer (Cyr, 1998: 42).

Öğrenme stratejilerinin bilişsel türü yönlendirici ve yürütücü biliş süreçlerini kapsar, öğrenmeyi etkiler, öğrenci tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerini içerir (Cyr, 1998: 5).

3. Sosyal- duyuşsal (socio-affective) stratejiler

Soru sormak, işbirliğinde bulunmak, duygularını kontrol etmek gibi hedef dilin kazanımını desteklemek için diğerleriyle (doğuştan muhataplarıyla) etkileşimi içeren strateji türüdür. Söz konusu strateji öğrencilerin hedeflerine ulaşmak için kullandıkları bilişsel stratejilerin yanında öğrenmede güdüsel ve duyuşsal engelleri kaldırmayı sağlar (Demirel, 2000: 141). Yukarda kimi araştırmacının görüşleriyle anlatmaya çalıştığımız bu stratejilerin her birinin en az diğeri kadar önemli olduğu söylenebilir.

1.3.Çalışmanın Amacı

Çeviri eğitimi alanına katkı sağlaması düşünölen bu çalışmada, sormaca tekniğı uygulamasıyla, Marmara Üniversitesi, Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü öğrencilerinin dil öğrenimi ve çeviri eğitiminde hangi öğrenme stratejilerini geliştirdikleri araştırılmıştır. Bu amaçla ‘öğrenciler çeviri öncesi, çeviri esnası ve çeviri sonrasında hangi öğrenme stratejilerini geliştiriyorlar?’ sorusuna yanıt aranmıştır. Bu temel sorunun yanı sıra, öğrenme stratejilerinin türleri; hangi dil ve çeviri becerisinin hangi öğrenme stratejisini içerdiği; öğrencilerin en sık kullandıkları ve en fazla geliştirmeleri gereken öğrenme stratejilerinin hangileri olduğu da saptanmaya çalışılmıştır.

2.Yöntem

Çalışmada, araştırma yöntemi olarak nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Marmara Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü öğrencilerinin çeviri – öncesi, esnası ve sonrası - yaparken hangi tür öğrenme stratejileri geliştirdikleri araştırıldığından araştırma yöntemi tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırma örneklemini 2014-2015 akademik yılının bahar yarıyılında, Marmara Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümünde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 25 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan sormaca tekniğı kullanılmıştır. Öğrencilerinin çeviri öncesi, esnası ve sonrasında hangi tür öğrenme stratejileri geliştirdiklerine yönelik bu çalışmada, sormaca formunda yer alan 3 açık uçlu sorunun içerik analizi yapılarak bulgular değerlendirilmiştir.

3.Bulgular

1-Bir metni çevirmeye başlamadan önce neler yapıyorsunuz?

Geliştirilen stratejiler	Öğrenci sayısı (n)	Yüzdelik dilim (%)
Ön araştırma yapma	7	% 28

Yazarı araştırma: amacı, dönemi, okuyucu kitlesi, yorumları, eserleri,	14	% 56
Konuyu araştırma	10	% 40
Erek kültürü araştırma	3	% 12
Metnin tamamını okuma	21	% 84
Sözcük/terim çıkarma	14	% 56
Sözlük kullanma: alana ait özel sözlük ve ansiklopedi kullanma	11	% 44
Bilgisayar: internet: google ve diğer yardımcı programları kullanma	5	% 20
Video izleme	1	% 4

Tablo 1: Öğrencilerin Çeviri Öncesi Stratejileri

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin pek azı (% 28) “çeviriye başlamadan önce bir ön araştırma yapma” stratejisi geliştirdiğini ifade etmiştir. Ancak “yazarın amacı, dönemi, okuyucu kitlesi, yorumları ve diğer eserlerini araştırma” stratejisinin “metin içinde bilinmeyen sözcük ve terimleri araştırma” stratejisiyle araştırma örnekleminin yarısından fazlasını kapsayarak eşit oranda (% 56) ortaya çıktığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin hemen hemen yarısı “konuyu araştırma” (% 40) stratejisi geliştirdiğini söylemiştir. Ama “erek kültürü araştırma” stratejisi geliştiren öğrenci oranının (% 12) çok düşük olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 84) “çeviri yapmadan önce metnin tamamını okuma” stratejisi geliştirdiğini belirtirken; yaklaşık yarısının (% 44) “sözlük, terminoloji sözlüğü ve ansiklopedi kullanma” stratejisi geliştirdiği görülmektedir. Öğrencilerin beşte biri (% 20) “bilgisayardan yararlanma” stratejisi geliştirirken; sadece bir öğrenci (% 4) “video izleme” stratejisi geliştirdiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri “çeviriye başlamadan önce metnin tamamını okuma” stratejisi en yüksek düzeyde ortaya çıkarken; “video izleme” stratejisi en alt düzeyde kendini göstermiştir.

2-Bir metni çevirirken neler yapıyorsunuz?

Geliştirilen stratejiler	Öğrenci sayısı (n)	Yüzdelik dilim (%)
Metni çözümleme	5	%20
Metnin tamamını anladıktan sonra çevirme	6	%24
Tümce tümce çevirme	3	%12
Sözcüklerin altını çizme	2	% 8
Sözcükleri not alma	1	% 4
Sözcük üzerine yoğun düşünme	1	% 4
Başka sözcüklerle yer değiştirme	1	% 4
Bağlama uygun sözcük seçme-yerleştirme	2	% 8
Çevirdiği ifadenin başka biçimlerini arama	1	% 4

Hedef dilde 'nasıl söylenir' diye düşünme	2	% 8
Anlam çevirisi yapma	1	% 4
Anadili ya da bildiği başka dil aracılığıyla çeviri yapma: Fr-ING-Tr	1	% 4
Elde yazma	1	% 4
Ara vererek çalışma	7	%28
'Hafif' bir müzik eşliğinde çeviri yapma	4	%16
Kahve içerek çeviri yapma	2	% 8

Tablo 2: Öğrencilerin Çeviri Esnası Stratejileri

Tablo 2'de de görüldüğü üzere, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin beşte biri (% 20) "metni çözümleyerek çeviri yapma" stratejisi geliştirdiğini belirtirken, "metnin tamamını anladıktan sonra çeviriye başlama" stratejilerini geliştiren öğrenci sayısının yarıyı geçmeyecek kadar az olduğu (% 24) saptanmıştır. Bu durumun sonucuna bağlayabileceğimiz "metni tümce tümce çevirme" stratejisi geliştiren öğrenci oranı (% 12) düzeyinde kalmıştır. "Çeviri yaparken sözcüklerin altını çizme"; "bağlama uygun sözcük seçme ve metne yerleştirme"; "çevirdiği ifadenin başka biçimlerini arama" ve "hedef dilde -nasıl söylenir- diye düşünme" stratejilerini geliştiren öğrencilere eşit oranda ama oldukça düşük düzeyde (% 8) rastlanmıştır. Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin pek azı (% 4) "sözcükleri not alma"; "sözcükler üzerinde yoğun düşünme"; "başka sözcüklerle yer değiştirme"; "anlam çevirisi yapma" ve "elde yazma" stratejileri geliştirdiğini ifade etmiştir. Bir öğrenci de (% 4) "ara dil -üç dil-kullanarak çeviriri yapma" stratejisi geliştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin belli bir kısmı (% 28) "ara vererek çalışmayı" tercih ettiklerini ifade ederken; bazıları (% 16) "hafif bir müzik dinleyerek"; öğrencilerden pek azı da (% 8) "kahve içerek çeviri yapmayı" tercih ettiklerini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri "ara vererek çalışma" stratejisi geliştiren öğrencilerin oranı en üst düzeyde ortaya çıkmıştır.

3-Bir metni çevirdikten sonra neler yapıyorsunuz?

Geliştirilen stratejiler	Öğrenci sayısı (n)	Yüzdelik dilim (%)
Metni en az bir defa okuma	14	%56
Tarafsız bir gözle arkadaşına/ başkasına okutma	6	%24
Düşük tümceleri düzeltme	5	%20
Dilbilgisi hatalarını düzeltme	6	%24
Sözcüklerin bağlama uygun olup olmadığını gözden geçirme	1	% 4
Anlamı kontrol etme	3	%12
Erek kültüre uygunluğunu gözden geçirme	1	% 4
Hedef - Erek metin arasında karşılaştırma yapma: eşdeğerlik sağlama	5	%20
Çeviri metnini bir kaç saat ya da gün sonra	2	% 8

tekrar gözden geçirme		
Her zaman 'daha iyisi vardır' : emin olamama duygusu	2	% 8

Tablo 3: Öğrencilerin Çeviri Sonrası Stratejileri

Tablo 3'te de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 56) "çeviri yaptıktan sonra metni en az bir defa okuma" stratejisi geliştirdiğini ifade ederken; "tarafsız bir gözle başkasına okutma" stratejisi geliştiren öğrenci oranının (% 24) düşük düzeyde seyrettiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin beşte biri (% 20) "düşük tümceleri düzeltme" stratejisi geliştirdiğini belirtirken; belli bir kısmı da (% 24) "dilbilgisi hatalarını düzeltme" stratejisi geliştirdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin pek azı (% 12) "anlamı kontrol etme" stratejisi kullandığını söylerken, daha da azı (% 8) "çeviri metnini bir kaç saat ya da birkaç gün sonra tekrar gözden geçirme" stratejisi geliştirdiğini ifade etmiştir. "Sözcüklerin bağlama uygunluğunu gözden geçirme" ve "çevirinin hedef kültüre uygunluğunu gözden geçirme" stratejisi eşit oranda ama en düşük düzeyde (% 4) olduğu dikkat çekmiştir. Öğrencilerin beşte biri (% 20) "kaynak metin ile erek metin arasında karşılaştırma yaparak eşdeğerlik arama" stratejisi geliştirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca, "her zaman 'daha iyisi vardır' diye çevirinin bittiğinden emin olamama duygusu" yaşayan öğrencilere de az sayıda (% 8) rastlanmıştır.

Araştırmada araştırmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri "çeviri yaptıktan sonra metni en az bir defa okuma" stratejisi en yüksek düzeyde ortaya çıkarken; "çevirinin hedef kültüre ve sözcüklerin bağlama uygunluğunu gözden geçirme" stratejileri en düşük düzeyde bulunmuştur.

4.Sonuç

Çeviri eğitiminde öğrencilerin en sık kullandıkları öğrenme stratejilerini araştırmaya yönelik bu çalışmada ulaşılan sonucu üç aşamada şöyle açıklayabiliriz.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin *çeviri öncesinde* okumak, araştırmak, sözcük ve terim bulmak, sözlük, ansiklopedi ve başka belgelere başvurmak, teknoloji kullanmak vb. gibi bilişsel stratejilere başvurdıkları saptanmıştır. Ancak "yazar (% 56), konu (% 40) ve hedef kültürle (% 12) ilgili araştırma yapma" stratejilerini yeterince geliştiremedikleri saptanmıştır. "Okuma" stratejisini en üst düzeyde kullanıldığı halde (% 84), "metin içinde geçen bilinmeyen sözcük, kavram ve terminoloji araştırma" (% 56) stratejilerini tam olarak geliştiremedikleri, "sözlük, terminoloji sözlüğü ve ansiklopedi kullanma" stratejisinde yetersiz oldukları (% 44), bilgisayar (% 20), video (% 4) gibi teknolojik aletlerden yeterince yararlanamadıkları görülmüştür. "Çeviriye başlamadan önce metnin tamamını okuma" stratejisi öğrencilerin yarısından fazlasını kapsayarak en üst seviyede ortaya çıktığı için diğerlerine göre yeterince gelişmiş bir strateji olarak kabul edilebilir.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin *çeviri esnasında* hem metin üzerinde ‘nasıl söylenir’ düşünmek, dikkati yoğunlaştırmak, uygun sözcük ve ifade seçerek hedef dilde anlam eşdeğerliği sağlamaya çalışmak, çözümleme yapmak, sözcük ve terimlerin altını çizmek, not almak, yazmak, anadille ya da bildiği bir başka dille karşılaştırma yapmak, çeviri yapmak vb. gibi bilişsel stratejilere; hem de müzik dinlemek, kahve içmek gibi duyuşsal stratejilere başvurdukları saptanmıştır. Öğrencilerden aldığımız yanıtlara göre, “metni çözümleyerek çeviri yapma” (% 20), “metnin tamamını anladıktan sonra çevirmeye başlama” (% 24), “çeviri yaparken sözcüklerin altını çizme” (% 8), “bağlama uygun sözcük seçip metne yerleştirme” (% 8), “çevirdiği ifadenin başka biçimlerini arama” (% 8), “hedef dilde ‘nasıl söylenir’ diye düşünme” (% 8), “sözcükleri not alma” (% 4), “sözcükler üzerinde yoğun düşünme” (% 4), “başka sözcüklerle yer değiştirme” (% 4), “anlam çevirisi yapma” (% 4), “ara dil -üç dil- kullanarak çeviriri yapma” (% 4) ve elde yazma (% 4) gibi bilişsel stratejilerini tam olarak geliştiremedikleri söylenebilir. Ayrıca, dinlenmek için “ara vererek çalışma” (% 28), rahatlamak ve çeviri eylemini zevkli ve hızlı hale getirmek için “müzik dinleme” (% 16), dikkati toplamak için “kahve içme” (% 8) gibi çeşitli sosyal-duyuşsal stratejiler geliştirdikleri saptanmıştır.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin *çeviri sonrasında* hem tümcedeki ifade bozuklukları, dilbilgisel ve anlam hatalarını düzeltmek, değerlendirmek vb. gibi üst-bilişsel stratejiler; hem çevrilen metni tekrar okumak, belli aralıklarla tekrar gözden geçirmek, çeviri metnini dil düzeyi, türü, yapısı, anlamı, ekinse özellikleri bakımından kaynak metinle karşılaştırmak gibi bilişsel stratejiler; hem de başkalarıyla işbirliği yapma, soru sorma, çevirinin bittiğinden emin olamama duygusu gibi sosyal-duyuşsal stratejiler geliştirdikleri ortaya çıkmıştır. Ancak, öğrenciler “çeviri yaptıktan sonra metni en az bir defa okuma” (% 56) stratejisini yüksek düzeyde geliştirirken, “tarafsız bir gözle başkasına okutma” (% 24), “düşük tümceleri düzeltme” (% 20), “dilbilgisi hatalarını düzeltme” (% 24), “anlamı kontrol etme” (% 12), “ara vererek tekrar gözden geçirme” (% 8), “sözcüklerin bağlama uygun olup olmadığını gözden geçirme” ve “hedef kültüre uygunluğunu gözden geçirme” (% 4), “hedef metin ile erek metin arasında karşılaştırma yapma” ve “eşdeğerlik arama” (% 20) gibi bilişsel ve üst-bilişsel stratejilerini düşük düzeyde kullandıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca “her zaman ‘daha iyisi vardır’ duygusuna kapılma” (% 8) gibi sosyal-duyuşsal stratejileri de oldukça düşük bir düzeyde geliştirdikleri görülmüştür.

Araştırmada elde ettiğimiz bulgulara göre, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin çeviri eğitiminde, bilişsel, üst-bilişsel ve sosyal-duyuşsal öğrenme stratejilerini en üst düzeyde geliştiremediklerini söyleyebiliriz. Ancak, söz konusu öğrenme stratejileri öğrencinin açıkça algıladığı ve çözmeye çalıştığı öğrenme sorununa karşı bilinçli olarak uygulanabilir. O halde, Atlan’a göre, strateji kullanımı tamamen bilinçsiz değildir (<https://halshs.archives-ouvertes.fr/edutice-00000188/document>). Stratejilerin en önemli özelliği bireylere özgü oluşudur. Strateji sorunları çözmeye yöneliktir. Öğrenci bu stratejileri ihtiyaç durumunda kullanabilir. Kişilik

etkenleri ve öğrenme biçimlerinin tersine, stratejiler davranışlar gibi değişebilir, etkisiz, verimsiz olanı atılabilir, yerine yenileri öğrenilebilir ve yeni durumlara uyarlanabilir. Önemli olan strateji kullanımının eğitsel sonuçları bakımından önemidir. Ancak, bu süreç çok zaman ve çalışma gerektirir.

Sonuç olarak, öğrencilerin çeviri eğitimlerini anlamlı hale getirebilmeleri, kendilerine bir hedef belirleyebilmeleri için bilişsel ve sosyal-duyuşsal stratejilerin yanı sıra, özellikle en üst düzeyde bilinç gerektiren, üst-bilişsel stratejileri de geliştirmeleri gerektiğini söyleyebiliriz.

Kaynakça

- Anderson, P. (1999), *La Didactique des langues étrangères à l'épreuve du sujet*, Besançon: Presses Universitaires Franc-Comtoises.
- Atlan, J. 'Utilisation des stratégies d'apprentissage d'une langue dans un environnement des TICE' 25.04.2015 tarihinde <https://halshs.archives-ouvertes.fr/edutice-00000188/document> adresinden ulaşılmıştır.
- Cuq, J.P.- Gruca, I. (2011), *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, Grenoble: PUG
- Cyr, P. (1998). *Les stratégies d'apprentissage*, Paris: Clé International.
- Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- De Villers, M. E. (1992). *Multidictionnaire des difficultés de la langue française*, Québec: Editions Québec/Amérique.
- Korkut, E. (2004), *Pour apprendre une langue étrangère*, Ankara: ELP Yayınları.
- Legendre, R. (1993). *Dictionnaire actuel de l'éducation*, Montréal: ESKA.
- Oxford, L. R. (1990). *Language learning strategies: what every teacher should know*, New York: Newbury House Publishers.
- Özer, B. (2002). *İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri*, Ankara: Eğitim Bilimleri ve Uygulama. 1,1:17-32/ 26.01.2015 tarihinde http://www.tarihportali.net/tarih/ogretmenlerin_yeni_goreviogrenmeyi_ogretme-t8293.0.html;wap2 = adresinden ulaşılmıştır.
- Robert, P. (1989). *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris: Société du Nouveau Littre.
- Tardif, J. (1992). *Pour un enseignement stratégique: l'apport de la psychologie cognitive*, Montréal: Les Editions Logiques.
- Vardar, B. (2001) *Dilbilim Yazıları*, İstanbul: Multilingual Yayınları.

